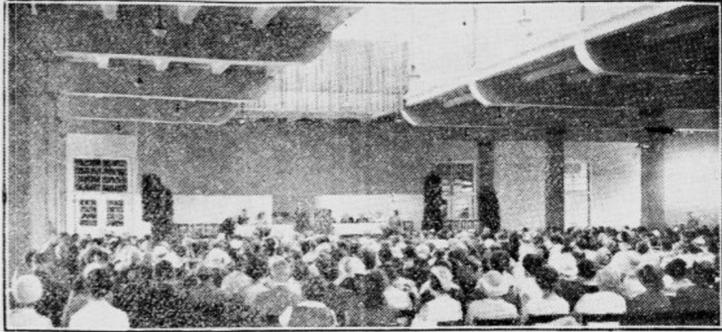

Naši kraji in ljudje

Drugi mednarodni kongres za socialno skrbstvo se je te dni vršil v Frankfurtu ob Meni in prinašamo o njem izbrano poročilo na 7. strani. — Pogled v dvorano ob govoru gospe dr. Alice Masarykove

Velik izlet na južne planine

Srbski planinarji vabijo naše turiste v goste — Izletniki se bodo razdelili v dve skupini pod izvrstnim vodstvom

Planina Sokol: pogled z višin pod Dobrim poljem, gledano proti severozapadu. Na sredi vrh Sokola (1825). Srbski častnik gleda proti Kajmakčalanu.

Beograd, 22. julija.

Planine Južne Srbije, katerih višina skoraj dosega višino Julijskih Alp, vsekakor pa prekaša višino naših Karnijskih Alp, niso bile dosedaj zadosti poznane v turističnem pogledu. Posamezni naši turisti so se sicer že povzpeli na marsikateri vrh, toda vse to je bilo premalo v primeri z lepoto teh planin. Zato se je Srbsko planinsko društvo v Beogradu odločilo, da organizira letos v avgustu velik obsežen izlet. Vodja bo inž. Dušan Podgradski, izvršen, izkušen turist in vodnik. Tudi gosti, člani ostalih naših planinskih društev bodo zelo dobrodošli, posebno še turisti iz dravske banovine, ki bodo v planinah vardarske banovine našli dopolnitev planinskih krasot svoje ožje domovine. Zato naj se zainteresirani prijavijo za udeležbo Srbskemu planinskemu društvu v Beogradu, Klemansova ulica št. 48., ali pa direktno enemu izmed organizatorjev izleta, dr. inž. Franu Podbrežniku, Beograd, Tatarska ul. 19., ki bo drage volje dal vse dopolnilne informacije. Prijavitelj se je treba najpozneje do 4. avgusta.

Izlet je predviden tako, da se formirata dve skupini, ena za težjo turo po planinah, druga za lažjo pod planinami. Izlet ne bo drag, vsi stroški z vožnjo vred (računano odhod in povratek v Beograd) bodo iznašali največ 800 dinarjev. Na Šarplanini bodo izletniki sprejeti v novi planinski postojanki, ki jo je izgradila banska urava vardarske banovine, v Kosovski Mitrovici pa bodo gosti tamkajšnje podružnice Srbskega planinskega društva. Na ostalih planinah bodo največ gosti žandarmerijskih postaj in obmejnih ka-

Poln želodec, neredna vrenja v debeljem črevesu, odebelelost jeter, zastajanje žolča, bodljaje, tesnoba in prsni, močno srčno utripanje odpravi naravna »Franz Josefov« grenčica in zmanjša tudi naval krvi na možgane, oči, pljuča in srce. Zdravniška mnenja navajajo uprav presenetljive rezultate, ki so jih dosegli pri ljudeh, ki morajo mnogo sedeti, z »Franz Josefov« vodo. »Franz Josefov« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

V ciganskem taborišču

Puranodat Hudorovičev — Življenje faraonskih potomcev

Familija iz plemena Hudorovičev

Kočevje, julija.

Nad Kočevjem se razprostira pust in nerodovit svet, ki so mu dali Kočevjarji bogve zakaj in kdaj ime Sahen. Sredi Sahna domuje ciganski rod Hudorovičev, ki pa se večkrat tudi seli iz enega kraja v drugega. Kadar se seli, pusti za seboj samo nekaj poteptane in ožgane zemlje, na drevju pa kake eunje. Pri vsem tem pa ne smejo misliti, da cigani ne poznajo celovečnega reda in pravila skupnosti. Rod Hudorovičev ima že dolga leta svojega poglavarja v osebi »suhega« Toneta, ki mu pravijo cigani v svojem idiomu puranodat, v razgovorih pa jim je poglavar samo »stari«. Večkrat

sem govoril s tem starim, preizkušenim ciganskim poglavarjem, da bi od njega sagnela zvedel za razne navade in običaje. Nasprotno tujcem, zlasti onim iz mest, so cigani zelo nezaupljivi, iz razgovorov in opazovanja se pa le dobi mnogo zanimivosti iz ciganskega življenja.

Naši cigani so navadno po dvakrat ali pa še po večkrat krščeni. Hudoroviči so katoličani in da bi matere pokazale, kako znajo ceniti cerkev in vero, nosijo novorojenčke iz ene fare v drugo ter povsod trdijo, da še niso krščeni. To delajo v prvi vrsti zaradi radodarnih botrov in botric. Najčestša ciganska imena so: Miha, Jože, Tone, Mate, Fani, Micka, Katrea in Pepca, sicer pa je vsak fant po cigansko ravel, dekle pa cika.

Zenijo se že prav mladi. Samci, starejši od sedemnajst let, so že redki. Poroke se vršijo prav na kratko s privoljenjem družinskega poglavarja. Kadar pa gre za poglavarjevega sina ali hčera, pa napravijo tudi poroko po stari ciganski šegi na lonec. Puranodat skliče ves svoj rod ter mu slovesno razglasi, da sta ravel in cika zvezana za življenje, potem razbije lonec, češ, da tudi zakonca ne moreta več narazen, kakor se iz črepinj ne da napraviti novega lonca. Take slovesne poroke so združene s pojedino, katero cigani tudi dobro zalijejo in se včasih tudi skrežajo in stepejo. Če se cigan naveliča svoje žene, dokler še ni otrok, jo z dovoljenjem poglavarja lahko zapusti in si poišče drugo. Če pa ima otroka, pa je pri ciganih več zakonske in dru-

Slovenskim umetnikom glede razstave v Amsterdamu

Ljubljana, 22. julija.

Zaradi nesporazuma beogradskega umetniškega društva »Oblike s prireditelji razstave, z društvom »Cvjeta Zuzorić«, je prišlo do nepravilnih sklepov in ukrepov, tako glede pozivov kakor tudi števila slovenskih umetnikov za to razstavo. Prireditelji so spoznali, da je zaradi tega postala razstava v Amsterdamu ogrožena. Obratno se zato na najo, da stvar za Slovence, ako se še da in v kolikor se da, uredi. Razstava je vsestransko zelo velikega pomena, tako za posameznike, kakor za skupnost. Zato prosiva in apelirava na vse one, ki so bili že poprej in zdaj na novo vabljeni, da se je zanesljivo in točno ter z dostojnimi umetninami udeležijo. Tudi izgledi na prodajo so ugodni. Glede oskrbovanja in pakiranja umetnin se je doslej društvo »Cvjeta Zuzorić« zelo vestno izkazalo. Na Slovence pripada do 400 oljnatih slik, 20 do 30 grafik in 15 skulptur. Zaradi razstavnega prostora so veliki formati izključeni. Prijave z običajnimi navedbami je poslati takoj, dela pa do 1. avgusta na Narodno galerijo v Ljubljani. Nadaljnje stroške nosijo prireditelji.

Nadalje sporoča društvo »Cvjeta Zuzorić«, da se delajo priprave za splošno slovensko umetnostno razstavo v Beogradu letošnje jeseni.

Rihard Jakopič in France Kralj

Grenčica Hunyadi Janos je najzanesljivejša in najidealnejša odvajalno sredstvo.

Odkritja v logaških jamah

Ljubljana, 22. julija.

Za fosilne najdbe, ki so jih logaški jamarji, pred vsem g. Ivan Dolar in g. Mirko Straus odkrili in izkopal v jami, sedaj po njihovem idealnem vodstvu imenovani »Dolarjevi jami« v logaškem okraju, ter jih 14. t. m. prinesli v Ljubljano in darovali Narodnemu muzeju, se ravateljstvo tega zavoda imenovanim prav iskreno zahvaljuje.

Imenovani gospodje, ki so našli jama in odkrili v njej za znanost in poznavanje naše fosilne favne tako važne in zanimive najdbe, so postopali že pri prvih dvignitih tega gradiva previdno in pohvale vredno, kar se pri nestrokovnjakih raznih jamskih ekspedicij prav redko dogodi. V svojem velikem idealizmu in požrtvovalnosti se niso strahili ne gmotnih žrtvic in ne noči, ki jih je bilo treba prečuti v jami pri trdem delu. Posebno pa je še treba pozdraviti vse hvale in vsega posnemanja vredno odločitev logaških jamarskih »krogov« se bodo tudi v bodoče redno in takoj obveščali muzejsko vodstvo o vseh novih najdbah, ki so glede njih izjavili, da jih bodo prepustili za zbirke muzeja.

Drzna tatvina ob Krki

Kostanjevica, 22. julija.

V našo dolino se od časa do časa priklati kak sumljiv tip, ki išče prilike, da bi se okoristil s tujo lastnino. Prošle dni je po okolici postopal mlad možki, — po narečju sodeč je moral biti z one strani Gorjanec —, ki se mu je 21. t. m. res posrečilo, da je pri kopanju okradel gospe E. D. mudcečo se na oddihu pri svojih. Gospa se je šla kopat v Krko in je odložila obleko v privatni utici. Na klop je položila zlato uro, zlat prstan z briljanti in korale, mence, da je na privatnem vrtu popolnoma varna. Med kopanjem je opazila na drugi strani Krke neznanega moškega kopalca, ki se je kmalu na to pojavil na desnem bregu in se potikal v bližini utice. Ko se je gospa šla oblačiti, so bile stvari še na svojem mestu. Odstranila pa se je za par minut, da si opere kopalno obleko. V tem času pa je neznanec izdrl par palic iz vrtnega plota, se prikradel v utico in pograbil uro, prstan in korale. Gospa je tatvino takoj opazila in je tekla na breg Krke, kjer je na drugi strani zagledala tataru, ki se je urno oblačil. Pozvala ga je, naj takoj vrne ukradene stvari, tat pa je prosil naj ne kriči, češ da pride na drugo stran in se bosta mirno pomenila. Gospa se je dala pregovoriti, postopaj pa se je potuhnil v vrbinju in izginil v smeri proti vodnemu toku.

Med tem je nekdo pohitel s kolesom na orožniško postajo, toda orožniki so prišli na lice mesta dokaj pozno in tataru niso več mogli ujeti. Neznavec je nosil klobuk svetle barve s povesenimi krajci, moder sukajčič, svetle hlače in čevlje z gumijastimi podplati. Okradena gospa je še isti dan javila tatvino orožniški postaji v St. Jerneju. Kostanjeviški orožniki so bili

FAVORIT najlepših časov —

časov, katere preživi žena v pazljivem negovanju svoje lepote, je in ostane Elida Favorit milo s svojim nežnim finim vonjem. Isto ohrani polt čisto in jasno ter ji daje naravno svežost in lepoto.

ELIDA Favorit

namreč mnenja, da je težko izslediti tataru, za katerim so bili še vidni in sveži sledovi, čeprav je bil podan podroben popis njegove zunanosti, češ da ne vedo neznančevega imena.

Komur bi bile ukradene stvari ponujene v nakup, naj izvoli zadevo javiti orožniški stanici v Kostanjevici. Prstan je iz svetlega zlata, s srebrnim četrkotom z vdelenimi majhnimi briljantnimi drobcji in z večjim briljantom v sredi. Ura je damska, zapetna, na črnem traku, zlata; znamka »Anker«.

Tramvaj podrl policista

Ljubljana, 22. julija.

V Šiški v bližini straznice se je popoldne malo pred 16. uro pripetila huda nesreča. Po cesti je patroliral 45letni nadstražnik Jakob Pavlovič, ki se mu je približala neka pasantinja in ga vpraševala za neke informacije. Nadstražnik se je zatopil z njo v daljši pogovor. Razpravljala sta tako živahno, da Pavlovič ni čul prihajati tramvajskega voza, ki je vozil v smeri proti mestu baš za njegovim hrbotom. Prav tako tudi ženska ni pazila na prihod voza.

Ker je stal nadstražnik baš na tračnicah, je vozač seveda zvonil na vse pretege in opozarjal na nevarnost. Vsi signali pa niso zalegli, voz je v precej nagli vožnji zavozil naravnost v Pavloviča, ga zadel v glavo in hrbet, podrl na tla in sunil proč na cesto. Ženska je silno zakričala in na pomoč so takoj prihiteeli številni ljudje, ki so opazovali prizor čisto iz bližine. Poškodovane Pavloviča, ki ima razen zelo hudih ran na glavi in hrbtu, poškodbe tudi po ostalih delih telesa, so prenesli v bližnjo hišo, narko ne nemudoma telefonirali po reševalni avto, ki je ranjena jadrno odpeljal v splošno bolnico. Seveda je bila takoj uvedena preiskava, da se dožene, v koliki meri zadane krivda tramvajskega voznika, ki je pač upravičeno domneval, da je nadstražnik slišal signale in da bo odskočil s tira vsaj v poslednjem trenutku.

Gluhec pred sodniki

Ljubljana, 22. julija.

Predsednik malega kazenskega senata g. Anton Mladič je danes vodil glavno razpravo proti zidarskemu pomožnemu delavcu, 26letnemu Angelu Mavriču, obtoženemu tatvine 2000 Din na škodo svojega tovariša in stanovanca Vinka Mavriča. Oba sta gorška rojaka. Obtoženi Angelo je močno gluh, zato je bilo zasliševanje prav težavno. Po prevratu je Angelo prva leta delal v Luksemburgu s svojim bratom. Prihnil si je nekaj frankov, L. 1927. je prišel v Jugoslavijo in dobil delo v Ljubljani. Lani je odšel v Crno goro, kjer je izvrševalo stavbno podjetje inž. Frana Tavčarja večja državna dela. Po povratku sta z Vinkom Mavričem nekaj časa stanovala pri Grandičevih v Črnučah. Letos junija je Vinku izginilo iz zaklenjenega kovčega 2000 Din.

Drž. tožilec dr. Fellacher je Angela obtožil tatvine, a obtoženi je podal po svojem branilcu dr. Alojziju Vrtačniku obširen obrambni spis, v katerem je skušal pojasniti in dokazati, da si je sam prihranil 1820 Din, ki so mu jih orožniki ob aretaciji zaplenili. Predsednik je pripomnil: »Na eno uho sploh nič, na drugo malo sliši.« Zato mu je napisal na listek, če

je kriv tatvine. Obtoženec je odkimal in tiho odvrnil: »Vzel? Nisem nič vzel?« Po daljšem zasliševanju je predsednik pristavil: »Vsekakor je vse hudo zagonetno. Bomo videli, kaj pravijo pričel!«

Vinko Mavrič je izjavil, da edino Angela sumi tatvine, ker drug ni vedel za njegov ključ, ne imel dostopa do stanovanja. Nekatero druge priče so opisale obtoženca kot marljivega in varčnega človeka. Zidarski polir Jože Gabrijevič je potrdil, da je Angelo prejel od podjetja inž. Tavčarja 1884 Din, opazil pa ni, da bi prinesel kako večjo vsoto iz Crne gore. »Kar je slabo za njega, tega noče slišati. Poznam jaz tička!«... Gospodinja Helena Grandičeva je trdila, da noben drug ni mogel priti v stanovanje. Kritično soboto sta Mavriča prišla oba skupaj domov in Vinko je kmalu pogrešil denar.

Zaradi nezadostnih dokazov je senat Angela Mavriča oprostil od obtožbe, zasebni udeležene pa se je zaradi povračila 2000 Din napotil na civilnopravno pot. Zaplenjenih 1820 Din je sodišče vrnilo obtožencu. — Pred to razpravo je bila daljša razprava proti juristu F. Bajcu, ki je bil obtožen, da je ob Korosčevi proslavi udaril policijskega stražnika Narata. Bil je oproščen.

Danes nepreklicno zadnjokrat ob globoko znanih cenah si morete ogledati prekrasni film ljubavnega šarma, razkošja, petja, humorja, smeha in zabave

Operna reduta

(Če diplomati ljubijo)

Llane Hald, Svetislav Petrović, Georg Aleksander

Ob 4., ¼8. in ¼10. uri zvečer.

Elitni kino Matica
Televon 2124

Smrt pod plastjo zemlje

Struge, 22. julija.

V Strugah na Dolenjskem smo pričeli z graditvijo nove trirazredne narodne šole. Delo se vrši s polno paro. Sami smo skopali vse temelje in kleti, dovajamo les, pesek, apno in drugo. Pretekli petek, 15. julija, se je pri izkopavanju peska smrtno ponesrečil Anton Hren, star 25 let. Utrgala se je plast zemlje in mu strla prsni koš. Pokojni Tone je bil vseskozi poštenjačina in odločno naprednega mišljenja. Na zadnji poti ga je spremlila skoro vsa fara. Mrtvaški oder je bil posut s svežimi cveticami in venci, pevski odsek sokolske čete, katere vnet član je bil, mu je pa v slovo zapel pred hišo in ob odprtem grobu dve žalostinki.

Nemilo pa je presenetilo vse farane, da je pokojniku domači župnik odredel cerkveni kondukt, ne oziraje se na prošnjo potrte matere, vdove in drugih domačih. Drugi braf, mi Te kljub temu ne bomo nikdar pozabili!

žinske zvestobe, kakor v civilizirani družbi, ki ima toliko in toliko cerkvenih in drugih predpisov.

Otroke prepustijo cigani naravi in samim sebi. Dokler je otrok majhen, ga mati prenaša okrog, seveda tudi v namenu, da bi na ta način lažje beračilo. Ko shodi, se pa ne menijo več zanj. Otroci tekajo napol nagi okrog, dokler jih lakota ne prižene v šator

Tri gracije

ali »klobuč« in že zgodaj se naučijo prosjačiti. Vsakega človeka, ki se pojavi blizu taborišča, obsuje truma malih ciganečkov moledujoč za dinar, ali tudi samo za kak

»čik«. Svoje kolibe postavljajo cigani najrajši ob potih ali pa na gričkah, odkoder se vidi na cesto.

Šole se branijo cigani na vse kralje. Cigan postane »pismen« šele, ko odsluži vojaščino. Mladi cigani se radi pohvalijo z odsluženjo vojašino ter pravijo, da je dobro biti v vojakih, ker je dovolj hrane in dobra obleka. Vendar pa se ne zgodi, da bi kak cigan ostal pri vojakih. Cigan je pač preveč navajen na naravo in svobodo, da bi se ji izneveril. Na Kočevskem je neka ciganka, ki je bila, kakor pravijo ljudje, velika lepota in se je priženila k bogati kmetijski hiši. Sama je sicer ostala zvesta domu in možu, pač pa so se njeni otroci vrnili nazaj k ciganom.

Po značaju so cigani neseltni in silno navadni. Smešni so po svoji nezaupljivosti in tudi po svoji predrznosti. Cigan se najbolj boji orožnika in je značilna anekdota, ki pripoveduje, da je neki cigan nekoč takole pripovedoval o sodniški komisiji, ki se je vršila v taborišču po pretepu: K nam so prišli sodnik, dohtar in gospod žandar. — Težjih zločinov cigani ne zagrešijo, zaradi tatvin jih pa nikdar ne peče vest. Kočevski cigani odločno zatrjujejo, da niso še »nikul kradlice«. Če je kdo kradel, potem so bili to gotovo kak drugi cigani. Kadar pridejo k njim na obisk romovski cigani Prajdlič ali črnomaljski Hudorovič, jih kočevski sprejmejo zelo nezaupljivo, poglavar pa vedno pove orožnikom, da njegov rod ne odgovarja več za tatvine, ker so v kraju drugi cigani. Vse spore rešujejo cigani sami med seboj pred svojim puranodatom in se iz lastnega naziba nikdar ne zatečejo k oblasti.

Ob cesti, ki vodi v svet

Kadar poseže smrt v cigansko taborišče, nastopi za vse nekako obligatno žalovanje. Mrliča položijo navadno pod kako drevo in pod njim dobro nasteljejo. Pred smrtjo imajo cigani velik strah in se zaradi tega strahu izogibajo celo svojim bolnim rojakov. V cerkev gredo cigani le tedaj, kadar nesejo otroke h krstu. Od molitev pa znajo samo očenaš, ker je ta pač potreben ženskam in otrokom pri beračenju.

Cigansko življenje je enostavno ter teče iz dneva v dan. Cigani so čuden otok sredi civilizirane človeške družbe in vse nlene skrbi so jim tuje in tudi smešne.